

Socialdepartementet
103 33
Stockholm

Stockholm
2026-02-27

Vår referens
Diana Vasiliou

Dnr
S2025/02028

Remissyttrande

Betänkandet *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro* (SOU 2025:108)

Företagarna har beretts möjlighet att inkomma med ett remissyttrande om det angivna betänkandet. Nedan följer våra synpunkter.

Förslaget i korthet

Utredningen behandlar problematiken med felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, vilka uppskattas uppgå till cirka 20 miljarder kronor årligen. Enligt analysen beror huvuddelen av felen på brister i underliggande uppgifter och i myndigheternas förmåga att samla in, dela och analysera data på ett effektivt sätt. Utredningen bedömer att de rättsliga förutsättningarna för informationsutbyte i stor utsträckning redan finns, men att organisatoriska hinder, oenhetliga arbetssätt och otillräcklig digital infrastruktur begränsar möjligheterna att arbeta förebyggande mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Mot denna bakgrund föreslås ett antal åtgärder för att stärka myndigheternas datadrivna arbete, bland annat utvidgade möjligheter till personuppgiftsbehandling för analys- och kontrolländamål, införande av kompletterande integritetsskyddande bestämmelser samt regeringsuppdrag om utvecklad datahantering och ökad automatisering. Vidare föreslås inrättandet av ett nationellt register över barns och elevers frånvaro och närvaro i utbildningsverksamhet i syfte att förbättra beslutsunderlag och minska risken för felaktiga utbetalningar. Förslagen avses enligt betänkandet träda i kraft under 2027.

Företagarnas inställning

Utökad datahantering för myndigheter

Företagarna ser försiktigt positivt på att myndigheter ges bättre verktyg att arbeta riskbaserat och förebyggande. Ett mer samordnat och analysbaserat arbetssätt kan minska behovet av breda och återkommande kontroller som drabbar seriösa företagare.

Företagarna anser att det är viktigt att användningen av data och automatiserade urvalsmodeller är transparent och rättssäker, att det finns tydliga möjligheter till insyn och rättelse vid felaktiga uppgifter, att proportionalitetsprincipen upprätthålls så att seriösa företag inte utsätts för återkommande eller systematiskt snedvridna kontroller.

För företag som driver skolor är förutsebarhet centralt. Otydlighet kring hur data används eller hur riskprofiler skapas kan skapa osäkerhet och ökade kostnader.

Ett nationellt frånvaroregister för barn och elever

Företagarna avstyrker förslaget om att inrätta ett nationellt frånvaroregister.

Vi delar utredningens bedömning att omfattande skolfrånvaro utgör ett allvarligt samhällsproblem med långsiktiga konsekvenser för individers etablering på arbetsmarknaden och därmed för näringslivets kompetensförsörjning. Att stärka skolnärvaron är således ett angeläget mål. Samtidigt är behovet av effektiva verktyg för att motverka felaktiga utbetalningar och missbruk av välfärdssystemen av yttersta vikt. Det är angeläget att ersättningar och bidrag baseras på korrekta uppgifter samt att kontrollsystemen har förmåga att identifiera avvikelser, exempelvis när ersättning utgår trots faktisk närvaro i utbildningsverksamhet eller när bidrag lämnas på felaktiga grunder. Ett välfungerande informationsunderlag är i detta avseende centralt för rättssäkra beslut och för att upprätthålla legitimiteten i systemen.

Det bör samtidigt framhållas att skolhuvudmän redan i dag enligt gällande regelverk har en skyldighet att dokumentera elevers närvaro och frånvaro samt att vidta åtgärder vid systematisk frånvaro. Enligt Företagarnas bedömning ligger därför den centrala utmaningen inte i brist på uppgifter, utan i hur befintlig information används och följs upp. Mot denna bakgrund framstår ett nationellt register som omfattande vars mervärde inte är tillräckligt klarlagt.

Företagarna bedömer att det föreslagna registret inte utgör en proportionerlig eller ändamålsenlig åtgärd i förhållande till syftet. Förslaget innebär omfattande datainsamling och systemuppbyggnad med betydande kostnader och organisatoriska konsekvenser, samtidigt som det är oklart i vilken utsträckning registret faktiskt skulle minska felaktiga utbetalningar. De risker som följer av centraliserad hantering av känsliga personuppgifter, såsom integritetsintrång, felaktig användning av information eller brister i informationssäkerheten, måste enligt vår mening tillmätas stor vikt vid proportionalitetsbedömningen.

Vidare riskerar förslaget att medföra en ökad administrativ belastning, särskilt för mindre huvudmän med begränsade digitala systemstöd. Även om ambitionen är att rapporteringen ska ske automatiserat kan nya rapporteringskrav i praktiken innebära resursomfördelning från kärnverksamhet till administration.

Enligt Företagarnas uppfattning bör arbetet mot felaktiga utbetalningar i första hand inriktas på mer träffsäkra och riskbaserade kontrollåtgärder, förbättrad datakvalitet i befintliga system samt stärkt myndighetssamverkan. Sådana insatser bedöms ha större potential att motverka fusk och fel än införandet av ett generellt och centralt register över samtliga barns och elevers närvaro.

För det fall lagstiftaren trots detta väljer att gå vidare med förslaget anser Företagarna att särskilda åtgärder måste vidtas för att begränsa den administrativa belastningen, inte minst för mindre huvudmän. Det bör därför säkerställas att tekniska lösningar för rapportering är enkla, kostnadseffektiva och anpassade även för aktörer utan avancerade digitala system, samt att statligt stöd tillhandahålls för införande och drift.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Diana Vasiliou
Utbildningspolitisk expert
Företagarna